

Madem Cenâb-ı Hak hiçbir şeye muhtaç değildir, o hâlde kâinatı niçin yaratmıştır?

Allah'ı bilmek ve gerçeği bulmak maksadiyle, samimî düşünülse, bu alemleri yaratan Zat'ın mahlûkatına hiçbir cihetle muhtaç olmadığı kolayca anlaşılır. Böyle asılsız ve vehmî sorular, Allah'ı, Kur'ân-ı Kerîm'in tarif ettiği gibi bilememekten, sathî bakmaktan ve yanlış bir kıyas ile O Vâcibü'l-Vücûd'un zâtını ve sıfatlarını, mahlûkatınki ile karıştırmaktan kaynaklanmaktadır. Biz bu soruya önce bir misâlin ışığında kısaca cevap verecek, daha sonra açıklamaya geçeceğiz.

Güneşin aynalarda tecellisinde, onları ışıklandırmasında, ışığıyla onları feyizlendirmesinde, ne zâtı için ne de sıfatları hükmündeki ısı, ışığı, renkleri için bir ihtiyaç düşünülemez. Yani, güneş aynalarda tecelli etse de, etmese de kemâli, güzelliği zâtında ne ise odur. Âynalar olmasa onun kemâlinde bir noksanlık olmayacağı, gibi, âynaların olması da onun cemâl ve kemâlini artırmaz.

Güneşin ısı ve ışığını tecelli ettirmesindeki bütün fayda ve menfaat ancak aynalara aittir. Onlar karanlıktan kurtulup, nura kavuşmakta güneşe muhtaçtırlar. Yoksa güneş için onların karanlıkta kalmalarıyla, aydınlanmaları arasında bir fark yoktur. Yani, onların karanlıkta kalması, güneşin kemâli için bir noksanlık olmadığı gibi, aydınlanmaları da onun kemâline bir fazlalık getirmez.

Aynalar akıl ve şuur sahibi olsalar, onlar güneşi tanımakla, sevmekle ve onu sena etmekle güneşin kemâline ne katabilirler; onun hangi ihtiyacını görebilirler? Yahut güneşe isyan ile onun şânına ne noksanlık getirebilirler. Meselâ, güneşin bitkilere ve hayvanlara ışık vermesinde kendisinin ne menfaati olabilir? Vermemesinde onun için ne noksanlık düşünülebilir? Elbette zarar da, menfaat de onlara aittir.

Ganiyy-i Mutlak olan Cenâb-ı Hak'ın da bu kâinatı ve içindeki varlıkları yaratması, -hâşâ- ihtiyacından değildir. Bunları yaratmakla O'nun zât ve sıfatlarının kemâlinde bir fazlalaşma olduğu düşünülemez; yaratmasaydı da sonsuz kemâlinde hiçbir noksanlık olmazdı. Evet, mahlûkatın yaratılması ile ortaya çıkan bütün kemâller, cemâller, fayda ve güzellikler o mahlûklara aittir. Meselâ, hadsiz yıldızlarla yaldızlanmış şu gök kubbenin üzerimize çatılmasında ve yeryüzünün rengârenk çiçeklerle bezetilip ayağımızın altına serilmesindeki bütün faydalar bizlere aittir.

Hak Teâlâ, ne mevcudatın yokluktan varlığa çıkmalarına ne meleklerin medh ü senasına ne de insanların ibâdet ve itaatlerine muhtaç değildir. Bunlar olsun veya olmasın. O, zâtında hamd ü senaya lâyıık, eşi, misâli, dengi olmayan bir Mâbud-u Mutlak'tır.

Şimdi cevabımızın tafsilâtına geçelim:

Hemen ifade edelim ki, sorunun başında Cenâb-ı Hakk'ın hiçbir şeye muhtaç olmadığı kabul edilirken, daha sonra "*O hâlde kâinatı niçin yarattı?*" denilmekle Allah'a bir ihtiyaç izafe edilmektedir. Bu sebeple biz önce Cenâb-ı Hakk'ın hiçbir şeye muhtaç olmayıp, her şeyden müstağni olduğunu izah edecek, daha sonra bu kâinatın yaratılış hikmetleri üzerinde kısaca duracağız.

Allah, hem zâtı, hem de sıfatları ile her şeyden müstağnidir; hiçbir şeye muhtaç değildir. Mahlûkatı yaratmasıyla O'nun azamet ve kibriyâsında bir fazlalık olmamıştır; yaratmasaydı da izzet ve kemâlinde hiçbir noksanlık olmazdı.

"Şüphesiz ki Allah âlemlerden müstağnidir." (*Âl-i İmrân, 3/97*)

ayetin bildirdiği gibi, Cenâb-ı Hak âlemlerin hiçbir şeyine muhtaç değildir. Zâtındaki sonsuz kemâlinin, izzet ve azametinin daha üstünde bir derece, bir merteye yoktur ki âlemleri yaratmakla -hâşâ- kemâlini artırarak o dereceye varmış olsun.

Ezelde mutlak varlık da mutlak kemâl de O'na mahsustur. Madem ezelde O'nun kemâli sonsuzdur, ebede de sonsuz olacaktır. Ezelî ve mutlak kemâlin ne noksanlaşması, ne de artış göstermesi düşünülemez. Cenab-ı Hakk'ın, kendi yarattığı ve yaratacağı mahlûklarından kemâl alması ve onlara muhtaç olması elbette muhaldir; mevcudatı yaratmaktan da yaratmamaktan da müstağnidir. Yaratılan her mevcut kemâlini O'ndan almaktadır. Mahlûkatın kemâli O'nun zâtının kemâline nisbeten zayıf bir gölgedir.

Bediüzzaman Hazretlerinin buyurduğu gibi,

"Sâni'-i Zülcelâl ve Fâtır-ı Zülcemâl ve Hâlik-ı Zülkemâl'in bütün kemâlâtı hakikiyedir, zâtiyedir. Gayr ve masiva O'na tesir etmez. Yalnız mezahir olabilirler."

Evet, bütün âlemler O'nun icadıyla var olduğu gibi, bütün ihtiyaçlarını da O'nun tükenmez hazinelerinden tedarik etmektedirler ve bütün kemâlâtlarını O'nun mukaddes ve ezelî kemâlinden almaktadırlar.

Bu soruyu soranlar şu hakikatten de gafildirler:

"Allah Teâlâ'nın kudsî mâhiyeti, mümkinatın mahiyeti cinsinden değildir."

Cenâb-ı Hakk'ın varlığı vâcibdir ve zatîdir, yokluğu muhaldir. Mahlûkatın vücudu ise mümkündür, olup olmaması olasılık dahilindedir; O'nun icadiyle yokluktan kurtulup varlık âlemine kavuşmuşlardır. Öyle ise, tam istiğna, ancak Allah'a mahsustur, ihtiyaç ise mahlûkların tarafındadır.

Bu hakikat Risâle-i Nur'da belîğ ve veciz bir üslûb ile beyan edilmiştir.

"...O'nun vücudu; zatîdir, ezelîdir, ebedîdir, ademi mümtenidir, zevali muhaldir ve tabakat-ı vücudun en rasihi en esaslısı en kuvvetlisi en mükemmelidir. Sair tabakat-ı vücud, O'nun vücuduna nisbeten gayet zaif bir gölge hükmündedir. Ve o derece Vücûd-u Vâcib, rasih ve hakikatli ve Vücud-u Mümkinat o derece hafif ve zayıftır ki, Muhyiddin-i Arabî gibi çok ehl-i tahkik sair tabakat-ı vücudu, evham ve hayal derecesine indirmişler; '*Lâ mevcûde illâ hu'* demişler. Yâni: Vücûd-u Vacibe nisbeten başka şeylere vücud denmemeli; onlar vücud unvanına lâıyk değillerdir, diye hükmetmiştir."

Allah'ın zâtı gibi, sıfatları da her şeyden müstağnidir ve her türlü ihtiyaçtan münezzehtir. Zira O'nun bütün sıfatları zatîdir, sonsuz kemâldedir, mutlaktır. Mahlûkatı yaratmakla bu sıfatlarının kemâlinde bir artma düşünölemeyeceği gibi, yaratmamakla da bir noksanlık tevehhüm edilemez.

Allah Teâlâ'nın sıfatlarından biri hayattır. O Zât-ı Akdes'in kudsî hayatı daimîdir, ezelî ve ebedîdir. Ezelde hayatı ne ise, şimdi de ebede de odur. Bütün hayat tabakaları O'nun kudsî hayatının cilvesi ile ortaya çıkar. Elbette o Hayy-ı Kayyûmun kendi yarattığı ve bütün ihtiyaçlarını gördüğü, kemâle erdirdiği hayat sahiplerine muhtaç olması hiçbir cihetle düşünölemez.

Allah'ın diğer sıfatı da ilimdir. O Alîm-i Külli Şey'in ilmi sonsuzdur, mutlaktır. Kâinatı yaratmakla olgunlaşmış değildir. O Hâkim-i Zülcelâl'in ilmi ezelde ne ise ebede de odur. Bu âlemdeki bütün plân ve programlar, hikmet ve faydalar, hayır ve bereketler hep o ezelî ilmin tecellileridir. O ezelî ilmin, bu tezahürlere muhtaç olması elbette düşünölemez.

Cenâb-ı Allah'ın sıfatlarından biri de kudrettir. O Kadir-i Külli Şey'in kudreti sonsuz kemâldedir. Her şey varlığında, devam ve bekasında o ezelî kudrete muhtaçtır. Mahlûkatın yaratılması veya yaratılmaması, O'nun mutlak kudretinde hiçbir değişiklik meydana getirmez. Yaratılan bütün varlıklar, O'nun kudretine mahkûm ve muhtaç, O ise her şeye hâkim ve her şeye kadirdir.

İrâde, sem', basar gibi diğer sıfatlar da bunlara kıyas edilebilir ve Cenâb-ı Hakk'ın sıfatları itibariyle de her türlü ihtiyaçtan münezzehe olduğu açıkça anlaşılır.

Bu noktaya kadarki açıklamalarımızda her şeyin Cenâb-ı Hakk'a muhtaç olduğunu ve O'nun hiçbir şeye muhtaç olmadığını bir derece açıkladık.

Şimdi de "*O halde bu kâinatı niçin yarattı?*" sorusuna cevap verelim:

Kâinatın yaratılışındaki hikmetler, esrarlar sonsuzdur. Öncelikle şunu belirtelim ki:

Cenâb-ı Hak her şeyden müstağnidir; kâinatın varlığı ile yokluğu o'nun için eşittir, müsavidir. Lâkin mahlûkat için, adem ile vücud yani yoklukta kalmakla var olmak bir değildir. Yâni mümkinatın varlık âlemine çıkması, yoklukta kalmalarından kendileri için sonsuz derecede daha hayırlıdır. Zira yokluk sırf şerdir; varlık ise sırf hayırdır, şereftir, kemâldir. O hâlde mahlûkatın yaratılmasındaki bütün hayırlar, faydalar, menfaatler onlara aittir. Allah Teâlâ mahlûkata bakan bu maslahat ve faydalar için onları yoklukta bırakmamış, lütuf ve keremi ile varlık sahasına çıkarmıştır. Yani, onlar için şer olan yokluğu değil, hayır olan vücudu, varlığı irâde etmiştir.

Kâinatın yaratılış hikmetlerine gelince, bunlar iki cihette düşünülür: Birincisi; Cenâb-ı Hakk'a, ikincisi ise hayat sahiplerine, özellikle şuur ve akıl sahiplerine bakar.

Birinci Hikmet:

Bu kâinatın yaratılmasındaki en önemli hikmet, Allah Teâlâ'nın kendi manevî cemâl ve kemâlini, yâni kudretinin harikalarını, zenginliğinin genişliğini, ihsanının meyvelerini, şefkat ve merhametinin tecellilerini kainattaki varlık âynalarında bizzat görmek istemesidir.

Evet... "Nihayet kemâlde bir Cemâl ve nihayet cemâlde bir Kemâl, elbette kendini görmek ve göstermek, teşhir etmek istemesi en esaslı bir kaidedir." hakikatince, Cenab-ı Hak sonsuz cemâl ve kemâlini mevcudat âynalarında bizzat seyretmek, sonsuz sıfatlarını ve esmâ-i hüsnâsını tecelli ettirmek istemiş ve bu âlemi yaratmayı irâde etmiştir.

Cenâb-ı Hakk'ın sıfatları tecelli etsin veya etmesin, nihayet kemâldedirler. Ancak esmâ-i hüsnâsının kemâli mevcudatın yaratılması ile kendini gösterir.

Evet, madem Cenâb-ı Hak sonsuz bir kudret sahibidir, bu kudret-i Ezeliyesi tezahür için böyle muhteşem, muazzam bir alem ister. Hem madem O Zât-ı Zülcelâl'in sonsuz ilmi vardır. Bu ilim, her harfinde, satırında, sayfasında binler hikmet ve maslahatlar bulunan bu kâinat kitabının telifini iktiza eder. Bütün İlâhî sıfatlar bu kâinatın yaratılmasını gerektirdiği gibi, bütün esmâ-i hüsnâ da ayrı ayrı güzellikte, değişik mahiyette, farklı suretlerdeki şu mevcudatın yaratılmasını iktiza ederler. Meselâ, Hâlık ismi mahlûkatın yaratılmasını, Muhyi ismi canlıların icadını, Rezzâk ismi rızık vermeyi, Kerîm ismi, ikramı, Lâtif ismi lütuf etmeyi isterler.

Cenâb-ı Hak, sonsuz kemâldeki Zâtını, kudsî sıfatlarını ve esmâ-i hüsnâsını sevdiği gibi, o esmanın tezahürünü de yani varlıklar üzerinde tecelli etmesini de sever. Bu

ise kâinatın yaratılmasını gerektirir. Cenâb-ı Hakk'ın kendi zât sıfat ve esmasını sevmesi hak olduğu gibi, o esmânın tezahürünü istemesi de haktır. Elbette kâinatı yaratmakla lûtfunu, keremini, ihsanını, ikramını onda göstermesi, kâinatı yaratmamasından daha güzeldir. Meselâ, bir padişahın hazinelerinde bulunan çeşit çeşit cevherleri, türlü türlü nimetleri emri altındaki halkına ihsan etmesi, onları hazinesinde saklamasından daha hayırlıdır. Keza, bir âlimin ilim ve maharetinden başkalarını faydalandırması, hiçbir eser yazmamasından daha hayırlıdır. Aynen öyle de, Allahü Azîmüştân'ın sonsuz hazinelerini ilim dâiresinden kudret dâiresine çıkarması, mahlûkatına ikram ve ihsanda bulunması, böylece cemâl ve kemâlini seyr ve temaşa ettirmesi, mahlûkatını yoklukta bırakmasından elbette daha hayırlıdır.

İşte, Allahü Teâlâ Hazretleri bu kâinat sarayını ve onda misafir olan insan nev'ini ve bu nev'in en mükemmel fertleri olan evliya ve enbiyâyı, bilhassa risalet görevini en mükemmel surette yerine getiren Resûl-i Ekrem (asm.) Efendimizi bu hikmetlere binâen halketmiştir.

Bu hakikati Üstad Bediüzzaman Hazretleri şöyle beyan buyurmaktadır:

"İşte Cenâb-ı Hakk'ın bütün kemâlâtı ve Esmâ-i Hüsnâ'sının bütün meratipleri ve bütün faziletleri, hakiki kemâlât olduklarından bizzat sevilir. '*Mahbubetün lizatiha*'dırılar. Mahbub-u Bilhak ve Habib-i Hakikî olan sıfat ve esmasının güzelliklerini kendine lâıyk bir tarzda sever, muhabbet eder. Hem o kemâlâtın mazharları, âyineleri olan san'atını ve masnuatını ve mahlûkatının mehasinini sever, muhabbet eder. Enbiyâsını ve evliyasını, hususan Seyyid-ül Mürselîn ve Sultan-ül Evliya olan Habib-i Ekrem'ini sever. Yâni, kendi cemâlini sevmesiyle, o cemâlin âyinesi olan Habibini sever. Ve kendi esmasını sevmesiyle, o esmasının mazhar-ı camii ve zîşuuru olan o Habibini ve ihvanını sever. Ve san'atını sevmesiyle, o san'atın dellâl ve teşhircisi olan O Habibini ve emsalini sever. Ve masnuatını sevmesiyle, o masnuatına karşı: '*Maşâallah, Bârekallah, ne kadar güzel yapılmışlar.*' diyen ve takdir eden ve istihsan eden O Habibini ve O'nun arkasında olanları sever. Ve mahlûkatının mehasinini sevmesiyle, o mehasin-i ahlâkın umumunu cami olan O Habib-i Ekrem'ini ve O'nun etba ve ihvanını sever, muhabbet eder."

Şurası unutulmamalıdır ki, Cenâb-ı Hakk'ın muhabbeti, memnuniyeti, şefkati, O'nun mukaddes zâtına ve ulûhiyyetinin şânına lâıyktır, mahlûkatın muhabbetine, sevgi ve şefkatine benzemekten münezzehtir.

İkinci Hikmet:

Kâinatın yaratılmasındaki hikmetlerin ikinci ciheti hayat sahiplerine, bilhassa akıl ve

şuur sahiplerine bakar. Bu da iki noktada incelenebilir:

Birinci nokta;

"Mahlûkatı halkettim ki onlar benden fayda görsünler, ben onlardan değil."

hadîs-i kudsîsinin beyanı ile canlıların Cenâb-ı Hakk'ın inayet ve ikramına, lütuf ve keremine mazhar olmalarıdır. Bütün hayat sahiplerine bir kemâl, bir lezzet, bir feyz ihсан etmiş, onları hayatlarının devamı ve bu alemde faydalanmaları için çeşitli cihazatlar ile donatmıştır. Onlara farklı ihtiyaçlar, arzu ve iştihalar vermiştir. Bunların tatmini için de zemin yüzünü çeşitli nimetlerle dolu bir sofraya haline getirmiştir. Bu sofralardaki nimetlerle hem onlara lezzet vermiş, hem de devam ve bekalarını temin etmiştir. Bilhassa insan nev'ini akıl, hayal, hafıza gibi kıymetli âletlerle donatmış, bütün nimetlerini ona teveccüh ettirmiştir.

Allahü Azîmüştân'ın yoktan yarattığı şu mahlûkatına muhtaç olması düşünülemez. Düşünülürse şu sorulara cevap verilmesi gerekir:

- Cenâb-ı Hak, mahlûkatın hangi kazancına, çalışmasına, fikrine muhtaçtır?
- Yâni, şu canlı varlıklar O Ganiyy-i Mutlak'ın hangi işini görmektedirler. Cenâb-ı Hak onların yemesine mi muhtaçtır, içmesine mi?
- Doğmasına mı muhtaçtır, ölmesine mi? Balıklar yüzmeleriyle, kuşlar uçmalarıyla, hayvanlar büyüyüp çoğalmalarıyla, insanlar ilmi keşifleri ve ilerlemeleri ile şu kâinatın hangi noksanını tamamlamakta, Cenab-ı Hakk'ın -hâşâ- hangi ihtiyacını görmektedirler?

Halbuki bütün hayat sahipleri O'nun mülkünde yaşamakta, O'nun lûtfuna her an mazhar olmaktadır.

Bu âlemin yaratılışının hayat ve şuur sahiplerine bakan ikinci ciheti ise,

"Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zariyât, 51/56)

ayetinin ders verdiği gibi, "şuur sahiplerinin Allah'ı bilmeleri, tanımaları ve O'na ibadet etmeleridir".

İnsanlar o Mabud-u Bilhakk'ı tesbih, tekbir, hamd ve şükür ile ubudiyet vazifelerini

ifa edip, O'na yakınlık kazanır, ebedî saadete mazhar olurlar. Bu hakikati Bediüzzaman Hazretleri şöyle ifade etmektedir:

"*Kat'iyyen bil ki: Hilkatin en yüksek gayesi ve fitratın en yüce neticesi 'İman-ı Billâh'tır. Ve insanîyetin en âli mertebesi ve beşerîyetin en büyük makamı, iman-ı Billah içindeki 'marifetullah'tır. Cin ve insanın en parlak saadeti ve en tatlı nimeti, o marifetullah içindeki 'muhabbetullah'tır. Ve ruh-u beşer için en halis sürür ve kalb-i insan için en safi sevinç, o muhabbetullah içindeki 'lezzet-i ruhaniyye'dir. Evet, bütün hakiki saadet ve halis sürür ve şirin nimet ve safi lezzet, elbette marifetullah ve muhabbetullahdadır. Onlar, onsuz olamaz. Cenâb-ı Hakk'ı tanıyan ve seven nihayetsiz saadete, nimete, envara, esrara; ya bilkuvve veya bilfiil mazhardır.*"

Bu ifadelerden de açıkça görüldüğü gibi hakiki saadet ve sürura ancak marifetullah ve muhabbetullah ile erişilir. Bunlarla Allah'a manen yakınlık peyda edilir. Bundan hâsil olan şeref, saadet, kemâlât, menfaat ancak kullara aittir. Allahü Azîmüşşan'ın kullarının tesbihine, ta'zimine, ibadet ve itaatına muhtaç olmadığı açıktır.

Bütün varlıklar O'na ibadet etseler O'nun kemâli zerre kadar artmayacağı gibi, O'na isyan etseler O'nun izzet ve kemâlini zerre kadar noksanlık gelmez.

Bu konuyu büyük tefsir alimi Elmalılı Hamdi Yazır'ın bir tefekkür ve ibret levhası olan aşağıdaki ifadeleri ile tamamlayalım:

"...Bilfarz O'nun kürre-i kamerinde insanlar olmadığı gibi, arzında da olmayabilir, bundan dolayı bârigâh-ı azametinden ne eksilir?..

"Güneşinden ziya ve hararet fışkırıyor, kamerinden mehtaplar aksettiriyor, hâk-i tireden mehlıklar yaratıyor, nesiminden sinelerinize inşirah veren nefesler dökülüyor, milyonlarca senelik mesafedeki yıldızlardan, şu çıktığınız ve nihayet gömüleceğiniz topraklara nurlar yağdırıyor, zerratında nice nice ihtizazlarla tesirler uyandırıyor, dağların başında bitirdiği nebatattan rızıklar izhar eyliyor; sinenizde kimyahaneler, dimağınızda hikmethaneler açıyor, damarlarınızda nehirler akıtıyor, sinirlerinizde akıllarınızı şaşkırtan nice yol şebekeleri dokuyor, adalelerinizde sermayeler gizliyor, daha ve daha birçok harikalarla vücudunuzu teşhiz ediyor, hey'et-i mecmuasını bir âheng-i vahdetle muntazam bir makine halinde tesis eyliyor ve kuvve-i muharrikesini içinize yerleştiriyor, iktizâ eden plânlarını ruh ve şuurunuzda resmediyor, zihin denilen bir hazine, akıl namında bir miyar, fikir dedikleri bir âlet, irâde dediğimiz bir miftah da bahşeyliyor ve her birini yerli yerinde, gaye-i hilkatlarına göre istimal edebilmenizi teshil için size birtakım tatlı, acı ihtarlar, işaretler, meyiller, şehvetler de veriyor, daha büyük bir inayet-i rahmet olmak üzere sadık ve masduk emin rehberlerle açıktan talimat da

gönderiyor, nihayet makineyi işletip, tecrübelerini size gösterip, hikmet-i hilkata göre kullanmak ve istifadeler etmek için yed-i emanetinize teslim ediyor."

"Allah, bütün bunları yapıyorsa, size ve sizin iradenize, muavenetinize ihtiyacından değil, size mahlûkatı içinde bir mevki-i mümtaz, bir salâhiyet-i mahsusa vererek bekam etmek için yapıyor..."

"Siz doğmadan evvelki, doğduğunuz zamanki edvar ve etvar-ı vücudiyetinizi hiç düşünüyor musunuz? Üzerinde yatıp kalktığınız, yiyip içtiğiniz, gezip dolaştığınız, gülüp oynadığınız, dertlerinize deva, korkularınıza melce, sıcağın soğuktan, açlıktan susuzluktan, vuhûş ve haşeratın hücum ve tasallutundan kendinizi koruyacak vesaiti bulduğunuzda şu kürre-i arz yapılırken, taşları toprakları hilkat fırınlarının ateşlerinde pişirilirken, suyu, havası henüz kimyahane-i kudrette inbiklerden çekilirken siz nerede idiniz, ne içinde idiniz, hiç tasavvur ediyor musunuz?"